

- 3) стимулювання інвестиційної діяльності страховиків;
- 4) розвиток системи страхового посередництва;
- 5) удосконалення податкового, антимонопольного, адміністративного і цивільного законодавства, що регулює сферу страхування;
- 6) розробка транспарентної комунікаційної стратегії розвитку страхового ринку;
- 7) подальша інтеграція до світового ринку страхування.

Висновки. Врахування і реалізація рекомендацій щодо удосконалення міжбанківського страхового ринку забезпечить справжній захист інтересів суб'єктів господарювання і фізичних осіб у разі настання несприятливих подій різного роду. Таким чином, тільки за умови відповідних змін міжбанківський страховий ринок може стати конкурентоспроможним і дієвим механізмом не тільки захисту суспільних і господарських інтересів, але й інструментом стимулювання розвитку економіки країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бендас С.А. Аналіз сучасного стану страхового ринку України та проблеми його розвитку // С.А. Бендас / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/bendas-sa-dranovich-mp-analiz-suchasnogo-stanu-strahovogo-rinku-ukrayini-ta-problemi-yogo-rozvitku>
2. Гутко Л. М. Досвід провідних країн світу у галузі страхування // Л. М. Гутко / Економіка. Фінанси. Право. – 2005. – № 11. – С. 22 – 24.
3. Каламбет С. В. Сучасний стан страхового ринку та проблеми його розвитку // С. В. Каламбет / Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2012. – №3. – С. 10-14.
4. Козьменко О. Порівняльна характеристика видів страхування в Україні, Росії, а також Франції та інших країнах ЄС // О. Козьменко / Зовн. торгівля: право та економіка – 2009. – №1 – С.53-59.
5. Пойда-Носик Н.Н., Бачо Р.Й. Страхове підприємництво регіону: сучасний стан та перспективи розвитку: Монографія. – Ужгород: Мистецька лінія, 2010. – 232 с.
6. Рабаданов Р. Етапи становлення світового ринку страхування // Р. Рабаданов / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/strah_rynok/166.htm

УДК 334.012

Варцаба Віра Іванівна,

к.с.н., доцент, завідувач кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФІНАНСУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ І РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У доповіді розглянуто Програми підтримки та розвитку малого підприємництва з точки зору їх фінансового забезпечення, зокрема щодо фінансування з місцевих бюджетів.

Ключові слова: мале підприємництво, суб'єкти малого підприємництва, регіональні програми розвитку малого підприємництва.

Актуальність проблеми дослідження. Головним гальмівним фактором розвитку підприємництва в Україні є недостатність фінансових ресурсів у цій сфері, що обумовлено в першу чергу, відсутністю законодавчо врегульованого зобов'язання держави та місцевих громад передбачати на стадії формування державного та місцевих бюджетів необхідний обсяг коштів на підтримку підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання малого підприємництва були і залишаються у центрі уваги сучасної науки. Значний внесок у вирішення зазначеної проблеми здійснюють З. Варналій, К. Ващенко, В. Воротін, Н. Воротіна, В. Геєць, Д. Берницька, М. Долішній, А. Єпіфанов, Я. Жаліло, О. Кужель, Д. Ляпін, К. Ляпіна, В. Мунтіял, С. Реверчук, М. Сизоненко, Т. Смовженко. Своє бачення проблем фінансування малого підприємництва висвітлювали такі відомі українські вчені, як О. Андрейченко, В. Венгер, Т. Демченко, Л. Миргородська, які звернули увагу на недостатність фінансових ресурсів для забезпечення Програм.

Постановка завдання. Метою доповіді є дослідити практичні засади моніторингу та оцінки результативності регіональних програм розвитку малого підприємництва, сформулювати пропозиції щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Результативність функціонування малого підприємництва значною мірою залежить від їх підтримки як на державному, так і на регіональному рівнях.

В ефективному розвитку малих підприємств, насамперед, зацікавлені територіальні громади, адже значна частка цього сектору економіки орієнтована на місцевий ринок, що сприяє створенню нових робочих місць та вирішує проблему безробіття в конкретній адміністративно-територіальній одиниці. Крім того, із зростанням кількості малих підприємств зростають і податкові надходження до місцевих бюджетів.

Державна політика підтримки малого та середнього бізнесу на місцевому рівні реалізується шляхом впровадження відповідних регіональних та місцевих програм. Головним завданням Програм у сфері фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки є об'єднання фінансових можливостей всіх джерел підтримки малого підприємництва в регіоні та створення механізмів ефективного цільового використання виділених фінансових ресурсів.

До основних джерел фінансування відносяться: кошти регіональних і місцевих бюджетів, кошти українського і регіональних фондів підтримки підприємства, інших фондів, кошти регіональних центрів зайнятості, кредити банківських і небанківських фінансово-кредитних установ, кошти, отримані від приватизації, іноземні інвестиції, кошти регіональних громадських об'єднань підприємців, добровільні внески фізичних та

юридичних осіб та інших організацій, зацікавлених в реалізації Програм або окремих її заходів.

Місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування рекомендується виділяти не менше 0,5 відсотка із річних доходів відповідних бюджетів для підтримки розвитку малого і середнього підприємництва.

З метою забезпечення максимально прозорої системи фінансування Програм, рекомендується передбачені на її виконання кошти спрямовувати через спеціалізовані установи (фонди підтримки підприємництва), створені на участі органів місцевої влади та самоврядування.

Вивчення та аналіз регіональних програм розвитку малого підприємництва свідчить про їх типовість та безрезультативність у процесі подальшої реалізації, адже у них відсутній механізм як подолання коротко- і середньотермінових проблем, так і фінансові, кредитні, інвестиційно майнові та інші інструменти стимулювання розвитку секторів підприємництва.

Як показує аналіз стану фінансового забезпечення реалізації програм розвитку малого підприємництва, на регіональному рівні загальне фінансування до 2007 року відбувалося в межах планових показників, однак з 2008 року відбулося поступове зниження обсягів фінансування і протягом 2011–2012 рр. здійснювалося на рівні 33,47% (рис. 1).

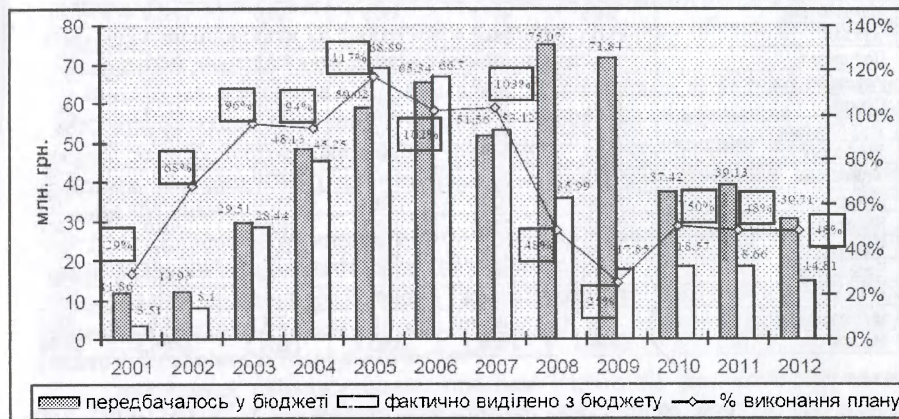

Рис. 1. Фінансування регіональних програм підтримки малих підприємств з місцевих бюджетів України у 2001-2012 рр. [2; 5]

У 2012 році на реалізацію програмних заходів регіональних програм підтримки малого підприємництва в бюджетах всіх регіонів України було заплановано 30,71 млн. грн., тоді як фактичний рівень фінансування за цільовим спрямуванням склав 14,81 млн. грн., що становить лише 48% до передбачених видатків.

Динаміка фінансування регіональних Програм простежується в табл. Незважаючи на те, що у 2012 р. сума коштів була на 7,8% більше і попереднього періоду, в порівнянні з 2006 роком вона значно зменшилася.

Таблиця

Фінансування заходів регіональних програм розвитку малого підприємництва у 2006-2012 рр. [2; 5]

Адміністративно-територіальні одиниці	Кошти на виконання регіональних програм з обласних бюджетів, тис. грн.					
	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2012р.
АРК	2044,1	1458,4	1100,8	669,3	425,1	2260,0
Вінницька	800,0	1040,0	947,0	755,0	0,0	1136,3
Волинська	492,6	560,0	670,0	755,8	618,2	271,6
Дніпропетровська	430,0	670,3	100,0	0,0	650,0	1741,9
Донецька	199,7	396,3	829,6	824,1	1016,2	1774,0
Житомирська	165,0	200,0	172,3	12,9	400,0	500,0
Закарпатська	7,0	115,1	134,6	415,5	112,4	587,5
Запорізька	2400,0	130,4	190,0	125,0	317,6	700,0
Івано-Франківська	800,0	650,0	1051,8	1300,0	1500,0	1500,0
Київська	0	39,5	100,0	0,0	0,0	1800,0
Кіровоградська	639,5	450,0	360,0	300,0	671,4	761,2
Луганська	378,6	290,4	1222,7	1025,6	5836,7	2346,2
Львівська	280,0	345,9	533,1	206,5	269,9	500,0
Миколаївська	206,6	414,8	450,0	330,0	465,4	461,8
Одеська	1543,1	354,2	1144,9	157,9	145,2	1851,0
Полтавська	194,0	250,0	1000,0	200,0	200,0	2000,0
Рівненська	134,3	252,9	527,0	237,3	145,0	235,6
Сумська	100,0	268,9	570,6	809,8	172,4	240,0
Тернопільська	150,0	148,5	250,0	160,0	160,0	200,0
Харківська	50,0	300,0	300,0	223,2	172,8	2302,7
Херсонська	199,9	247,5	196,9	200,0	0,0	2736,5
Хмельницька	1776,8	927,4	1226,9	520,0	1570,0	717,4
Черкаська	300,0	200,0	500,0	1000,0	500,0	500,0
Чернівецька	100,0	189,2	183,8	197,0	270,5	200,0
Чернігівська	150,0	385,0	261,8	388,9	198,5	800,0
м. Київ	45498,6	37251,4	21918,8	9000,0	12424,3	2000,0
м. Севастополь	0	100,0	0,0	25,0	50,0	485,0
Всього	59039,8	47636,1	35942,6	19839,2	28291,5	30708,7

Окрім того, мала місце регіональна нерівність у бюджетному фінансуванні програм підтримки малого підприємництва, що негативно вплинуло на ефективність виконання програм та вирішення проблеми розвитку малого підприємництва в різних регіонах.

Основними напрямками використання коштів регіональних програм з підтримки малих підприємств, як видно з рис. 2, є: фінансування бізнес-проектів на поворотній основі, (пільгове кредитування) – 31% та компенсація відсотків за банківськими кредитами – 27,9%.

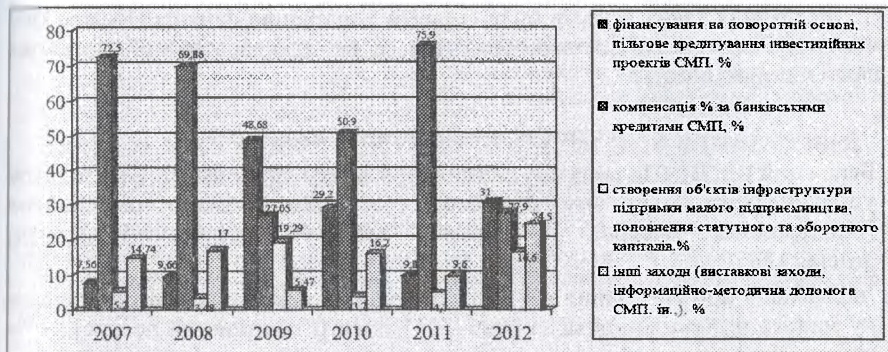

Рис. 2. Використання коштів регіональних програм підтримки малих підприємств протягом 2007–2012 рр. [5]

Значний обсяг – 24,5% було використано на надання інформаційної допомоги, проведення навчання, організацію семінарів, конференцій.

Висновки. Підсумовуючи, потрібно зазначити, що регіональні програми розвитку малого підприємництва є типовими та безрезультативними у процесі подальшої реалізації. Незважаючи на те, що майже всі регіони передбачають у своїх бюджетах кошти на підтримку малого підприємництва, проблемою залишається їх фактичне виділення, оскільки обсяги фінансування програмних заходів залишаються незначними.

Фінансова підтримка СПД на місцях здійснюється за рахунок кредитів банків, коштів кредитних спілок та фондів підтримки підприємств. У деяких регіонах застосовується механізм часткового відшкодування відсотків за кредитами, наданих СМП для реалізації інвестиційних проєктів за рахунок місцевих бюджетів.

Для подальшого динамічного розвитку малого підприємництва в Україні важливо прийняти радикальні рішення:

- влада повинна розглядати підприємців не лише з позиції його фінансово-економічного значення, а як суб'єкт, що забезпечує становлення і розвиток державності (середнього класу);

- виконання найважливіших програм і проєктів має забезпечуватися фінансуванням у повному обсязі завдяки державним коштам на засадах державного замовлення;

- у регіональних програмах розвитку МСП зменшити програмні заходи: замість 30-40 псевдозаходів затвердити 3-4 реальних «прив'язаних» до програми регіонального розвитку;

- запровадити на обласному та місцевому рівні механізми циклічно-цільових підходів до розвитку та фінансово-кредитного стимулювання малого та середнього підприємництва.

Реалізація таких заходів буде сприяти вирішенню фінансових проблем малого бізнесу та забезпечить реальний, а не «декларативний» розвиток малого підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Бережний Я. В. Щодо стимулювання розвитку підприємництва шляхом удосконалення механізму державних закупівель. Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1287/>.
2. Інформація про виконання в Україні заходів регіональних програм розвитку малого підприємництва за 2006–2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
3. Квасниця О. В. Моніторинг та оцінка результативності регіональних програм розвитку малого підприємництва в Україні / О. В. Квасниця // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – Випуск 24. – С. 163–168.
4. Курносова А. В. Фінансування програм підтримки малого підприємництва в аспекті інноваційного розвитку регіонів Українського Причорномор'я / А. В. Курносова // Економічні інновації. – 2012. – Випуск 51. – С. 234–242.
5. Офіційний сайт Державного комітету з питань регуляторної політики та підприємництва. Узагальнені звіти про стан виконання регіональних програм розвитку малого підприємництва в Україні за 2006–2012 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dktr.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Основні показники діяльності малих підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К. О. Вашенко, З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В. М. Геєць, Е. М. Лібанова та ін. – К.: Держкомпідприємства, 2010. – 219 с.
8. Ситник Й. Як врятувати Програму розвитку малого та середнього підприємництва у Львівській області [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://galinfo.com.ua/news/135766.html>
9. Узагальнений звіт про стан виконання регіональних програм розвитку малого підприємництва в Україні у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dktr.gov.ua/print/1101>

к 330.101

Височанський Володимир Юліанович,
к. е. н., доцент кафедри фінансів і банківської справи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЯГНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Доповідь присвячено розгляду питань фінансової стабілізації та невизначеності. Обговорено загальні пропозиції, спрямовані на нормалізацію ринкових процесів у суспільстві.

Ключові слова: стабільність, програми стабілізації, невизначеність, людська діяльність, рефлексивна взаємодія.

Актуальність проблеми дослідження. У період фінансової кризи в умовах урядовців та науковців традиційно посилюється наголос на необхідності термінової розробки та послідовного запровадження комплексу заходів грошово-кредитної та фіскальної політики задля стабілізації на ринках та у фінансовій сфері загалом. Разом з цим ідея стабільності виходить за межі виключно фінансової системи, оскільки нестабільність у фінансовому секторі поступово знаходить відображення у промисловому виробництві, торгівлі, тощо. Тому питання фінансової стабільності, проблем і перспектив її досягнення, є актуальним і його слід розглядати в контексті вивчення природи економічних відносин в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню стабільності присвятили свої праці багато науковців і фахівців фінансового ринку. В різні часи даною проблемою займалися Бюрнс, Гаєк, де Лонг, Лукас, Мізес, Моргенштерн, Найт, Ромер, Самерс, Сорос, Фішер, Шумпетер, та ін. Оскільки висновки дослідників часто заперечують раніше отримані результати, а практика реалізації програм стабілізації свідчить про їх сумнівну ефективність, то необхідно проводити подальшу наукову роботу з даної проблематики.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у висвітленні проблем і перспектив досягнення фінансової стабілізації в загальному контексті економічних відносин у суспільстві та умовах невизначеності.

Виклад основного матеріалу. У найбільш загальному розумінні під стабільністю мають на увазі здатність системи функціонувати, не змінюючи структуру, та знаходитися у рівновазі, підтримувати сталість у часі. Популярність ідеї стабільності у суспільних відносинах можна пояснити споконвічним прагненням людини до визначеності в питаннях, що її турбують; намаганнями якщо не запобігти небажаним діям чи подіям, то спрогнозувати їх заздалегідь та підготуватися до їх здійснення. З іншого боку, нестабільність в людей, природно, асоціюється з невизначеністю, невпевненістю у завтрашньому дні, а відтак із дискомфортом та, навіть, страхом перед майбутнім.

Очевидно, що ідея стабілізації суспільних процесів в своїй основі містить згадані аспекти ставлення людини до змін у навколишньому середовищі. З давніх часів необхідність стабільності в суспільстві намагалися